

Vergaderjaar 2015–2016

32 802

Toepassing van de Wet openbaarheid van bestuur

Nr. 26

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 juni 2016

Zoals aangekondigd in mijn brief van 30 november 2015 (Kamerstuk 32 802, nr. 20) over de Nationale open data agenda (NODA) en met u besproken in het AO van 8 december 2015 (Kamerstuk 32 802, nr. 22), informeer ik u over de stand van zaken in de uitvoering van het open databeleid. De NODA van het kabinet bestaat uit zes agendapunten die in 2016 worden uitgevoerd. Deze zijn verdeeld in drie clusters:

- Het eerste cluster «inventarisatie en ontsluiting van datasets» richt zich op de aantallen en de prioritering van datasets.
- Het tweede cluster «monitoring van voortgang en kwaliteit» bevat maatregelen om de kwaliteit van de metadata en de voortgang van de ontsluiting te monitoren.
- Ten slotte bieden de acties in het cluster «ondersteunen van ontsluiten, techniek en gebruikers» hulp aan de databeheerders. Ook kanaliseren deze acties de wensen en vragen van gebruikers via een platform.

1. Inventarisatie: aantallen en prioriteitstelling

Het kabinet heeft de ambitie om alle overheidsgegevens die zich daarvoor lenen actief beschikbaar te stellen. Ik constateer dat het aanbod van de departementale open data op data.overheid.nl gestaag toeneemt. In de periode 1 mei 2015 tot en met 1 juni 2016 is het aantal met 36% toegenomen van 1.523 tot 2.072 datasets.

Belangrijker nog dan de groei van het aanbod van datasets is het groeiend inzicht bij overheden dat ontsluiting en gebruik van open data kansen biedt om de eigen primaire processen te versterken teneinde waarde toe te voegen aan de maatschappij. Het ontsluiten van open data past bij een overheid die bewust omgaat met data en haar taken in transparantie uitvoert. Het kabinet blijft daarom deze «open, tenzij» insteek stimuleren en faciliteren, die is gericht op het actief ontsluiten en voor onbelemmerd

hergebruik aanbieden van alle overheidsgegevens die op basis van de Wet openbaarheid van bestuur beschikbaar gesteld kunnen worden.

Prioriteitstelling

Het kabinet geeft prioriteit aan het in eerste instantie ontsluiten van «high-value» data. Het gaat hier om datasets die met voorrang beschikbaar worden gesteld, omdat zij een hoge sociaal-economische meerwaarde hebben of in hoge mate bijdragen aan een transparante en beter controleerbare overheid. Ter bepaling van de maatschappelijke meerwaarde van open data wordt, zoals eerder toegezegd, een kosten-batenanalyse voor verschillende beleidsvarianten uitgevoerd. Deze analyse spitst zich toe op «high-value» datasets en zal begin 2017 worden opgeleverd.

Uit de inventarisatie in 2016 blijkt dat departementen ten minste 27 datasets als «high-value» beschouwen, waarvan er 17 reeds beschikbaar zijn op data.overheid.nl. In bijlage 1¹ treft u een overzicht aan van de door departementen aangemerkte «high value» datasets. De reguliere monitoring van de toename van het aantal departementale datasets zal zich toespitsen op deze «high value» data. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om data betreffende ontwikkelingsactiviteiten door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De hieruit te destilleren informatie levert handvatten op voor effectieve sturing op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Open data met hoge waarde voor sociaal-economische innovatie zijn bijvoorbeeld de gegevens uit de Nationale Databank Wegverkeergegevens. Deze worden ingezet voor verkeersmanagement, het genereren van verkeersinformatie en het maken van verkeerskundige analyses. Doel hiervan is het realiseren van een betere bereikbaarheid, minder files, meer verkeersveiligheid en minder uitstoot van schadelijke stoffen. Interdepartementaal is de afspraak gemaakt onder regie van het Ministerie van Financiën in vijf jaar tijd alle financiële data van de rijksoverheid als open data beschikbaar te maken ten behoeve van een transparantere en dynamischer Rijksbegroting.

2. Beschikbaarstelling: voortgang en kwaliteit

Om datasets overzichtelijk te kunnen presenteren en om gericht naar datasets te kunnen zoeken, worden datasets op data.overheid.nl beschreven met metadata. Daarbij wordt Data Catalog Vocabulary (DCAT) toegepast, een metadatastandaard voor de beschrijving van datasets. Op basis van deze metadatastandaard worden de gegevens uit data.overheid.nl gesynchroniseerd met het Europees dataportal (www.european-dataportal.eu). Door databeheerders geleverde datasets dienen aan deze standaard te voldoen. Op data.overheid.nl wordt de voortgang in het ontsluiten van geplande en in onderzoek zijnde datasets gemonitord, waarbij de geplande datasets zijn voorzien van een tijdschema. In bijlage 2² staan de uitkomsten van de inventarisatie 2016 en het tijdschema voor de komende periode.

Kaderstelling

De heer Veldman (Kamerstuk 34 300 VII, nr. 31) heeft het kabinet gevraagd om een normenkader te ontwikkelen dat van toepassing is voor de ontsluiting van data door alle overheden.

Inmiddels is de algemene leidraad voor het actief ontsluiten van overheidsgegevens, die in juli 2015 naar uw Kamer is verzonden,

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

doorontwikkeld tot een overzicht van uitgangspunten voor het proactief ontsluiten van open data. Deze uitgangspunten zijn beschikbaar op data.overheid.nl en als bijlage 3³ bij deze brief opgenomen. De uitgangspunten zijn algemeen toepasbaar, maar niet alle gegevens lenen zich in gelijke mate voor ontsluiting. Bij gegevens die betrekking hebben op bijvoorbeeld gezondheidszorg, sociale zekerheid of onderwijs speelt de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in een hogere mate dan bij gegevens die betrekking hebben op, bijvoorbeeld, geografie of financiën. Openheid en het voorkomen van herleidbaarheid tot personen staan hier op gespannen voet met elkaar en vragen dus om bewerking, zodat deze gegevens al dan niet op een hoger aggregatieniveau toch verantwoord openbaar kunnen worden gemaakt. Bedacht moet worden dat dit niet altijd mogelijk is. Persoonsgegevens in zorgregistraties die geanonimiseerd zijn, worden – op basis van een uitspraak van de Autoriteit Persoonsgegevens – nog steeds aangemerkt als persoonsgegevens en de desbetreffende datasets kunnen dus niet als open data beschikbaar worden gesteld. Daarnaast wegen departementen de kosten van het proactief openstellen van specifieke datasets af tegen de mogelijke maatschappelijke baten hiervan. Van uniformiteit in de ontsluiting van overheidsgegevens kan, zoals hierboven helder wordt, dus niet altijd sprake zijn, omdat daarmee geen recht wordt gedaan aan de juridische restricties en eigenstandige verantwoordelijkheid van overheidsorganisaties om uitvoering te geven aan het open databeleid. De geformuleerde uitgangspunten fungeren zo veel mogelijk als generiek normenkader, maar laten ook ruimte voor noodzakelijke differentiatie.

CBS

In het debat over open data op 8 december 2015 (Kamerstuk 32 802, nr. 22) heb ik uw Kamer toegezegd te rapporteren over de bijdrage die het CBS levert aan het aanbod van open data. Zoals uit het bovenstaande blijkt, zijn veel overheidsdata in ruwe vorm niet geschikt om als open data beschikbaar te stellen. Het CBS kan in de statistische bewerking van overheidsgegevens een belangrijke rol spelen. Het aantal open datasets dat het CBS aanbiedt is met bijna 4.000 dan ook aanzienlijk groter dan de circa 2.000 datasets die direct door de departementen zelf op data.overheid.nl zijn geplaatst. De beschikbaarstelling van door het CBS bewerkte ruwe overheidsgegevens heeft het afgelopen jaar geleid tot een verdubbeling van het aanbod van open data. Het CBS maakt onderdeel uit van een netwerk bestaande uit meerdere dataknooppunten en onderscheidt zich hierbinnen door zijn ervaring in het combineren van statistische data om deze vervolgens, met inachtneming van privacybepalingen, open te stellen en op een hoog detailniveau doorzoekbaar te maken. Tussen de dataknooppunten, zoals het CBS, het Nationaal Georegister en het RIVM, wordt nu reeds samengewerkt om de basiskwaliteit van open data te borgen en te verbeteren. Daardoor ontstaan meer mogelijkheden om verschillende datasets te combineren en wordt fragmentatie van datasets tegengegaan. Het recent onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gepubliceerde webportaal «Staat van de zorg en volksgezondheid» is een goed voorbeeld van hoe door middel van samenwerking, in dit geval tussen het CBS en RIVM, ruwe en niet voor publicatie geschikte gegevens zijn bewerkt tot kerncijfers, waarmee begrijpelijk en in samenhang inzicht wordt gegeven in de ontwikkeling op dit beleidsterrein. Deze kerncijfers zijn digitaal beschikbaar en kunnen worden hergebruikt door derden. Uit het bovenstaande blijkt dat het CBS een belangrijke meerwaarde levert aan de

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

ontsluiting van overheidsinformatie in de vorm van kwalitatief hoogwaardige open data.

Gemeenten

Het aantal datasets op data.overheid.nl dat afkomstig is uit gemeentelijke organisaties neemt toe. In de periode 1 juni 2015 tot 1 mei 2016 is het aantal gemeentelijke datasets op data.overheid.nl met 73 toegenomen tot 229. Ik wil deze ontwikkeling stimuleren en ondersteunen en voer daartoe overleg met de VNG. De VNG onderzoekt op dit moment de mogelijkheden om de NODA aan te grijpen voor de ontwikkeling van beleid op lokale ontsluiting van open data. In een volgende rapportage zal ik u hierover nader informeren. Het rijksbeleid met betrekking tot open data krijgt hiermee nadrukkelijk een meer interbestuurlijk karakter. De VNG is inmiddels een vaste partner aan de bestuurlijke overlegtafel rond open data. Hiermee geef ik uitvoering aan de toezegging gedaan aan mevrouw Oosenbrug, in het AO op 8 december, om het onderwerp open data in het bestuurlijk overleg met VNG te agenderen. Ook met de provincies en waterschappen zal overleg over open databeleid worden gevoerd.

3. Toepassing: ondersteuning en hergebruik

Overheidsorganisaties kunnen rekenen op (technische) ondersteuning door het Ministerie van BZK bij het in kaart brengen van te ontsluiten datasets en het daadwerkelijk ontsluiten hiervan. Daarvoor is een ondersteuningsteam voor ontsluiting van open data in het leven geroepen. Daarnaast ondersteunt het Leer- en Expertisepunt Open Overheid (LEOO) in opdracht van BZK het actief beschikbaar stellen en hergebruiken van open data door goede voorbeelden uit te wisselen, praktische kennis over te dragen en leerkringen te organiseren. Op 23 mei jl. is de website «Stuivering Open Data Award» online gegaan waarmee het toepassen van open data door overheidsorganisaties en hergebruikers in wedstrijdvorm wordt gestimuleerd.

Gebruikersplatform

In 2015 is reeds gestart met het beleggen van gebruikersbijeenkomsten gericht op het functioneren van data.overheid.nl onder de werktitel «data als nutsvoorziening». In 2016 worden drie vervolgbijeenkomsten georganiseerd waarin vooral de technische en operationele verbetermogelijkheden met gebruikers van open data worden besproken. In overleg met de dataknooppunten wordt het overleg met verschillende gebruikersgroepen gebundeld en versterkt.

Algemene conclusie van de Algemene Rekenkamer in haar derde Trendrapport open data 2016 is dat de Ministers zich het afgelopen jaar meer zijn gaan inspannen voor open data en dat het Kabinet deze periode heeft gezorgd voor onder meer een rijksbrede data-inventarisatie, de implementatie van de richtlijn hergebruik en de Nationale open data agenda. Samenvattend concludeer ik dan ook dat de positieve trend in het openstellen van data door overheidsorganisaties zich het afgelopen jaar heeft voortgezet. Overheden worden zich bewust van de meerwaarde van open data voor de eigen bedrijfsvoering en de maatschappij. De kernopgave voor de komende tijd is «high value» data open te stellen en te werken aan verdere technische en operationele verbeteringen ter bevordering van de beschikbaarheid van toegankelijke en kwalitatief

hoogwaardige open overheidsdata. Ik blijf mij hiervoor, samen met departementen en medeoverheden, inzetten. In 2017 zal ik uw Kamer een voortgangsrapportage doen toekomen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk